

Бахчиванжи А. В.,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри мовної підготовки

Одеської державної академії будівництва та архітектури

МОВЛЕННЄВІ ЖАНРИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Анотація. Статтю присвячено аналізу мовленнєвих жанрів законодавчого юридичного дискурсу. Зазначаємо, що для юридичного дискурсу доцільно розглядати мовленнєві жанри в межах кожного з конкретних виявів дискурсу, тому в науковій роботі пропонуємо кваліфікувати окремо жанри законодавчого дискурсу. Проблема вивчення мовленнєвих жанрів пов'язана з лінгвопрагматикою як визначальним підходом у нашій статті. За основу для розроблення сучасної теорії мовленнєвих жанрів вибираємо погляди М. Бахтіна на співвідношення «порівняно стійких типів висловлення» і типів мовлення. Визначено та проаналізовано поняття «мовленнєвий жанр» – це *тип тексту, що презентує один із різновидів дискурсивної діяльності людини, створюється та сприймається учасниками спілкування як характерний для певної комунікативної ситуації.*

У науковій статті зазначено, що проблема вивчення мовленнєвих жанрів пов'язана з лінгвопрагматикою як визначальним підходом. Вказано та схарактеризовано основні мовленнєві жанри законодавчого юридичного дискурсу: закон, конституція, указ, кодекс, підзаконний акт.

Специфікою законів є те, що вони приймаються Верховною Радою (або на референдумі), а порядок підготовки та прийняття також законодавчо визначений. При цьому до законів уналежнюють Конституцію України (як вищий закон держави), конституційні закони, поточні законодавчі акти тощо. Підзаконні акти конкретизують та уточнюють закони, тому ґрунтуються на відповідних законодавчих актах. Ознаки, на які спираються правники під час класифікації законодавчих актів (суб'єкти законотворчості, термін дії законів, предмет правового регулювання, структура і сфера дії), не відповідають лінгвістичним параметрам мовленнєвих жанрів ЗД, тому ми пропонуємо брати за основу мовні критерії виокремлення жанрів ЗД.

У статті аналізується юридичний дискурс, який демонструє функціонування як первинних, так і вторинних жанрів: судовий дискурс та законодавчий дискурс. Мета статті – виявити специфіку функціонування мовленнєвих жанрів у законодавчому юридичному дискурсі, мета зумовила розв'язання таких завдань: схарактеризувати поняття «мовленнєвий жанр», розглянути і проаналізувати основні мовленнєві жанри законодавчого дискурсу, створити класифікацію мовленнєвих жанрів законодавчого юридичного дискурсу. Об'єктом дослідження вибрано законодавчий юридичний дискурс, а предметом – мовні засоби репрезентації жанрових характеристик юридичного дискурсу. Джерельною базою дослідження слугували законодавчі тексти: Конституція України, Закон України «Про державну службу», Закон України «Про рекламу», Кодекс законів про працю України, Кримінальний кодекс України, Митний кодекс України тощо.

Ключові слова: мовленнєвий жанр, юридичний дискурс, судовий дискурс, законодавчий дискурс.

Постановка проблеми. Дослідження мовленнєвих жанрів законодавчого юридичного дискурсу в українському мовознавстві належить до маловивчених питань, проте актуальність зазначеної проблематики не викликає сумнівів. Звернемо увагу, що судові засідання як комунікативна подія не потребує від її учасників винайдення специфічних форм спілкування, отже, вони використовують готові мовленнєві форми – жанри спілкування (наприклад, захисна та обвинувальна промови). Невизначеність поняття мовленнєвого жанру зумовлює її проблеми з класифікацією цих одиниць. Вважаємо, що для юридичного дискурсу доцільно розглядати мовленнєві жанри в межах кожного з конкретних виявів дискурсу, тому в науковій роботі пропонуємо кваліфікувати окремо жанри законодавчого дискурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення мовленнєвих жанрів є однією з центральних у лінгвопрагматиці та комунікативній лінгвістиці. У зарубіжній лінгвістиці загальні питання мовленнєвих жанрів висвітлено в низці наукових праць (А. Вежицька, М. Всеволодова, В. Дементьев, К. Седов, Т. Шмельова та ін.), в україністиці цей напрям лише розвивається, проте він скерований на аналіз жанрів окремих типів дискурсу (Ф. Бацевич, О. Білінська, Л. Стрій та ін.). Проблема вивчення мовленнєвих жанрів пов'язана з лінгвопрагматикою як визначальним підходом у нашій науковій розвідці. Л. Попова зазначає, що лінгвопрагматичний аспект дослідження ЮД «охоплює специфіку юридичного професійного мислення» [2, с. 16], а Ю. Прадід подає поміж іншими соціологічний метод дослідження, «сутність якого полягає в аналізі, опрацюванні й підборі необхідної достовірної інформації про важливі сторони юридичної та мовної практики» [3, с. 35].

Метою статті є виявлення специфіки функціонування мовленнєвих жанрів у законодавчому юридичному дискурсі, мета зумовила розв'язання таких завдань: схарактеризувати поняття «мовленнєвий жанр», розглянути і проаналізувати основні мовленнєві жанри законодавчого дискурсу, створити класифікацію мовленнєвих жанрів законодавчого юридичного дискурсу.

Об'єктом дослідження вибрано законодавчий юридичний дискурс, а предметом – мовні засоби репрезентації жанрових характеристик юридичного дискурсу.

Джерельною базою дослідження слугували законодавчі тексти: Конституція України, Закон України «Про державну службу», Закон України «Про рекламу», Кодекс законів про працю України, Кримінальний кодекс України, Митний кодекс України тощо.

Виклад основного матеріалу. Підґрунтям для розроблення сучасної теорії мовленнєвих жанрів є погляди М. Бахтіна на співвідношення «відносно стійких типів висловлення» [1, с. 160] і типів мовлення. Дослідник вважав, що носії мови

не створюють кожного разу в процесі спілкування особливі висловлення для спілкування в однакових, типових комунікативних ситуаціях, а послуговуються вже готовими. Так, судове засідання як комунікативна подія не потребує від її учасників винайдення специфічних форм спілкування, натомість вони використовують готові мовленнєві форми – жанри спілкування, напр., захисна та обвинувальна промови. М. Бахтін розрізняє первинні та вторинні мовленнєві жанри: первинні формуються під час безпосередньо спілкування, вони здебільшого характерні для спонтанної усної комунікації та розмовно-побутового дискурсу, а вторинні не лише містять прості, а є й одиницями вищого жанрового рівня, це – підготовлені цілісні тексти різної жанрової скерованості [1, с. 200]. На нашу думку, юридичний дискурс (далі – ЮД) демонструє функціонування як первинних, так і вторинних жанрів: так, судовий дискурс передбачає спонтанність та усно-розмовний характер спілкування (прості жанри), а законодавчий дискурс – підготовленість, використання офіційно-ділового стилю та стандартизованість у межах визначених жанрових форм (вторинні жанри).

К. Седов визначає мовленнєвий жанр як універсальну категорію, що визначає сутність дискурсивної поведінки та мислення мовної особистості [4, с. 237]. Звідси й інтерес до проблематики мовленнєвих жанрів із боку комунікативної лінгвістики і лінгвопрагматики, оскільки засадничим параметром вивчення жанрів є теорія діалогічності, що передбачає актуалізацію чинників мовця та адресата й розгляд спілкування як комплексу інтеракцій. В. Дементьєв, аналізуючи поняття мовленнєвого жанру, наголошує на поєднанні в них діалогічних і лінгвістичних аспектів, подаючи дефініцію як засобів формалізації соціальної взаємодії [5, с. 420]. З огляду на це стає важливим залучення теорії мовленнєвих жанрів до дослідження інституційних типів спілкування, серед яких особливе місце належить ЮД. Ф. Бацевич об'єднує всі підходи до дефініювання жанрів і вказує на релевантність таких чинників, як дискурсивний характер жанрів, текстова форма репрезентації, активна роль мовця та адресата, врахування мовностилістичних особливостей [6, с. 51]. Мовленнєвий жанр щодо нашої роботи доцільно визначати як *тип тексту, що презентує один із різновидів дискурсивної діяльності людини, створюється та сприймається учасниками спілкування як характерний для певної комунікативної ситуації*.

Невизначеність поняття мовленнєвого жанру зумовлює й проблеми з класифікацією цих одиниць. Переважно типології пропонують у межах певного дискурсивного типу, тобто характеризують жанри, що обслуговують відповідний тип дискурсивної діяльності людини. Для ЮД також доцільно розглядати мовленнєві жанри в межах кожного з конкретних виявів дискурсу, тому пропонуємо кваліфікувати окремо жанри ЗД. З огляду на те, що ЗД, як і будь-який інший тип дискурсивної діяльності, регулює всі типи відношень – політичні, економічні, соціальні тощо, що разом «виражають тематичну структуру єдиного інституційного простору» [7, с. 7], це зумовлює жанрове розмаїття законодавчих текстів. М. Батюшкіна зазначає, що жанротвірним параметром для ЗД є функційний, оскільки «процеси створення та застосування законодавчих текстів зумовлені надзавданням закону – регуляцією поведінки суб'єктів юридичного дискурсу за рахунок встановлення певних типів комунікативних поведінкових настанов» [7, с. 6]. Проте ЗД представлений комплексом жанрів, що відрізняються за метою, чинником мовця та характе-

ром подання інформації. Мета жанрів ЗД зумовлена функційним навантаженням, що охоплює інформаційну функцію (подання юридичної інформації), регулятивну функцію (регуляція сфери правових відносин у суспільстві), директивну (передавання волевиявлення), конструювальну (конструювання ЮД, способів його інтерпретації і трансформації), впливову (маніпулювання зі свідомістю адресата з метою вибору типу поведінки) [7, с. 7]. Через те, що ЗД одночасно є і джерелом права, і втіленням права, ці функції часто об'єднано: так, напр., під час інавгурації Президента України виголошують присягу, закріплену в Конституції: *Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи громадян, додержуватися Конституції України і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі* (Конституція України, ст. 104). Цей законодавчий текст одночасно виконує функцію волевиявлення, директивну функцію та впливову, оскільки законодавчо закріплюється право бути Президентом України (до виголошення присяги президентська каденція не набуває чинності), виголошуються правові засади інституту президентства, закріплюються обов'язки президента та актом виголошення утверджується зміна політичної влади в країні.

Основним мовленнєвим жанром ЗД фахівці вважають закон або законодавчий акт, розуміючи це поняття дуже широко, як «вербально виражений набір правил або норм поведінки, що регулюють особливі суспільні відносини між індивідами та їх об'єднаннями» [8]. За такими параметрами до законів можна уналежнити всі жанрові вияви ЗД, оскільки вони містять норми і правила поведінки особистості. Однак законодавчі акти мають певну специфіку залежно від функції та змісту, тому необхідно розробити класифікацію, яка б охоплювала всі наявні в українському ЗД різновиди. Так, О. Крапивкіна, досліджуючи законодавчо-адміністративний дискурс, виокремлює такі жанри: закон, конституція та указ [8], проте ми вважаємо, що українські законодавчі тексти мають більше жанрових різновидів.

Юристи поділяють законодавчі акти на закони та підзаконні акти, при цьому термін «закон» вживають у широкому значенні, визначаючи його як різновид нормативно-правового акта, що має юридичну силу та регулює соціальні відносини [9]. Специфікою законів є те, що вони приймаються Верховною Радою (або на референдумі), а порядок підготовки та прийняття також законодавчо визначений. При цьому до законів уналежнюють Конституцію України (як вищий закон держави), конституційні закони, поточні законодавчі акти тощо. Підзаконні акти конкретизують та уточнюють закони, тому ґрунтуються на відповідних законодавчих актах. Ознаки, на які спираються правники під час класифікації законодавчих актів (суб'єкти законотворчості, термін дії законів, предмет правового регулювання, структура і сфера дії), не відповідають лінгвістичним параметрам мовленнєвих жанрів ЗД, тому ми пропонуємо брати за основу мовні критерії виокремлення жанрів ЗД.

Розглянемо основні мовленнєві жанри ЗД.

Закон – основний жанр ЗД, комунікативна інтенція якого – «сформувати певні моделі правомірної поведінки в невизначеного кола адресатів, тобто закон передбачає пристосування світу до слів (дій адресата до пропозиційного змісту закону)» [8]. Закон

є основним засобом регулювання правових відносин у державі, тому стосується всіх основних сфер діяльності людини – освіти, культури, праці, охорони довкілля тощо, напр.: *У разі виявлення державним службовцем під час його службової діяльності або поза її межами фактів порушення вимог цього Закону з боку державних органів, їх посадових осіб він зобов'язаний звернутися для забезпечення законності до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби* (Закон України «Про державну службу», с. 8). Закони містять норми та правила, обов'язкові для загального виконання. Їх приймає Верховна Рада України, підписує Президент, після опублікування закони набувають чинності. На мовному рівні закон написаний офіційно-діловим стилем, його лінгвопрагматична специфіка має директивний характер: закони спонукають до виконання певних дій, напр.: *Розміщення реклами на транспорті повинно відповідати вимогам безпеки та правил дорожнього руху* (Закон України «Про рекламу», ст. 9) або забороняють їх виконання, напр.: *Прихована реклама забороняється* (Закон України «Про рекламу», ст. 9). Текст має узагальнений стандартизований характер, насичений безособовими дієслівними формами та переліками норм і правил соціальної поведінки.

Конституція – мовленнєвий жанр ЗД, що є основним законом України, проте через його глобальний та всеохопний характер, виокремлений як специфічний жанровий різновид. Конституція не є звичайним законодавчим актом, вона не підлягає постійним змінам та уточненням, як закони; вона діє за будь-яких обставин та є підґрунтям для звичайних законів. Конституція – основний закон держави, що містить «керівні принципи, відповідно до яких здійснюється керування державою, що виражає волю та інтереси її народу» [8], напр.: *Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України* (Конституція України, ст. 11). Норми, наявні в Конституції, стосуються загальних питань права та відносин між державою і громадянами, права та свободи громадян, форму державного правління тощо. З лінгвопрагматичних позицій мовленнєві акти в Конституції України не директивні, на відміну від законів, а декларативні: норми, цінності та пріоритети держави оголошено, але немає механізмів їх реалізації (для цього існують закони), напр.: *Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань* (Конституція України, ст. 27). Також, на відміну від законів, конституція має комплексний характер: «це і правовий акт із характерними функціями в юридичній сфері, і політичний документ, який має соціально-політичний зміст, який прямо чи опосередковано впливає на всю політичну систему країни, і ідеологічний текст, оскільки походить від ідеології і цінностей суспільства» [8]. Норми, представлені в конституції, мають аксіологічний характер, вони регулюють не лише правове життя, а й соціальне та культурне. Насамперед йдеться про ідеологічні компоненти норм у конституції, тому що саме вони є підґрунтям для розроблення правових відносин.

Указ – законодавчий акт, що виголошується та видається від імені голови держави (Президента України). Юристи вважають

укази і розпорядження «результатом правотворчої діяльності Президента України підзаконного характеру, обов'язкові для виконання на всій території України, що приймаються в межах президентських повноважень, передбачених конституцією та конституційними законами і при цьому не мають суперечити Конституції України та законам України» [9, с. 76]. Укази так само мають законодавчий статус і є втіленням правової діяльності президента, вони скеровані на ті юридичні проблеми, що не охоплені законами, напр.: *Відповідно до пункту 18 частини першої статті 106 Конституції України та Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» постановляю: 1. Затвердити структуру Апарату Ради національної безпеки і оборони України (додається). 2. Визнати такою, що втратила чинність, статтю 1 Указу Президента України від 25 квітня 2016 року № 171 «Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України». 3. Секретареві Ради національної безпеки і оборони України забезпечити приведення штатного розпису Апарату Ради національної безпеки і оборони України у відповідність із цим Указом. 4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування* (Указ Президента України № 109/2017 від 14.04.2017 р.). Укази мають чітко регламентацію на рівні структури: вони складаються з кількох частин розпорядчого типу, при цьому указ містить посилання на законодавчі акти (закони) та представляє директиви першої особи держави, що є правовими нормами. На відміну від узагальнених законів із масовою адресацією, укази певною мірою мають конкретних адресатів, які мають виконати відповідні вимоги. У наведеному прикладі – це секретар Ради нацбезпеки й оборони України. Структурування указів передбачає також зазначення набуття чинності та підпис голови держави.

Розпорядження Президента України мають конкретний характер, на відміну від указів, але з мовного боку не відрізняються. Вони стосуються менш важливих поточних чи процедурних питань, напр.: *Призначити Левчука Володимира Володимировича головою Овідіопольської районної державної адміністрації Одеської області з 21 квітня 2017 року зі строком випробування один місяць та оплатою праці відповідно до законодавства* (Розпорядження Президента України № 85/2017-рп від 20.04.2017 р.). Перформативність указів і розпоряджень є експліцитною, що підкреслено використанням мовленнєвих актів директивного типу з перформативними дієсловами *постановляю, наказую* тощо, напр.: *Відповідно до статті 107 Конституції України постановляю: увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 вересня 2016 року «Про пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України»* (Указ Президента України № 404/2016 від 16.09.2016 р.). Функційно укази мають те ж навантаження, що й закони, але є не підґрунтям правової системи, а конкретним завданням, що потрібно виконати в межах закону.

Кодекс є різновидом законодавчого акта, що регулює конкретну сферу суспільних відносин, тобто це комплекс норм права в конкретній галузі діяльності людини. При цьому кодекси містять як норми, обов'язкові до виконання громадянами, так і правові наслідки, що наступають у разі порушення зазначених норм права. З огляду на це, кодекси складаються із загальної та особливої частин: загальна містить фундаментальні положення узагальненого типу, напр.: *Розмір заробітної*

плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства, установи, організації і максимальним розміром не обмежується (Кодекс законів про працю України, ст. 94), а особлива – конкретні права та обов'язки громадян і перелік покарань за порушення положень кодексу, напр.: *Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років* (Кримінальний кодекс України, ст. 438).

На мовному рівні кодекси майже ідентичні законам: переважають стверджувальні і заперечні констатувальні мовленнєві акти з дієслівними формами теперішнього часу. У загальній частині на початку кожного кодексу (як і кожного закону) подаються визначення основних термінів, наявних у законодавчому акті, напр.: *митний режим – комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення* (Митний кодекс України, ст. 4). У цій частині переважають двоскладні прості речення, в яких підмети і присудки виражені іменниками, що перебувають у родо-видових відношеннях, оскільки за логічними характеристиками вони є дефініціями. У загальній частині, крім дієслівних форм теперішнього часу, представлені й односкладні речення безособового типу, напр.: *Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт по санітарному та побутовому обслуговуванню)* (Кодекс законів про працю України, ст. 174). Також мовною особливістю законодавчих текстів є наявність модальних конструкцій із значенням можливості/неможливості/необхідності, напр.: *До проведення перевірки відповідності зовнішньоекономічної діяльності кандидата на отримання статусу уповноваженого економічного оператора стандартам безпеки можуть залучатися фахівці та експерти галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади за погодженням їх керівників та керівника центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику* (Митний кодекс України, ст. 13); *Строк випробування при прийнятті на роботу робітників не може перевищувати одного місяця* (Кодекс законів про працю України, ст. 27); *Наймач зобов'язаний своєчасно вносити квартирну плату та плату за комунальні послуги* (Житловий кодекс України, ст. 68). В Україні 22 кодекси, що регулюють такі сфери життя, як праця, податки, виборчий процес, адміністрування, кримінальний процес тощо. Особлива частина кодексів містить визначення покарання за порушення норм і правил, тому кодекси активно використовуються в суді, напр.: *Використання засобів зв'язку з метою, що суперечить інтересам держави, з метою порушення громадського порядку та посягання на честь і гідність громадян – тягне за собою*

накладення штрафу в розмірі від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (Кодекс України про адміністративні правопорушення, ст. 148). За мовними ознаками кодекси подібні до законів, проте послугуються ширшим спектром мовленнєвих актів, що здебільшого мають директивний характер.

Підзаконні акти є вторинними щодо законів та охоплюють галузеві та локальні законодавчі тексти, що за жанровими характеристиками належать до постанов, розпоряджень, інструкцій, наказів тощо. Вони регулюють правову діяльність конкретних установ і сфер діяльності, тому на мовному рівні не мають особливостей порівняно з основними законодавчими актами, напр.: *Кабінет Міністрів України постановляє: 1. Затвердити Положення про Національний репозитарій академічних текстів, що додається. 2. Міністерству освіти і науки розробити та затвердити регламент роботи Національного репозитарію академічних текстів відповідно до Положення, затвердженого цією постановою* (Постанова Кабінету Міністрів України № 541 від 19.07.2017 р.). Залежно від типу тексту він має ознаки або законів, або указів, проте специфічних рис, зумовлених другорядним характером правових норм, ми не спостерігаємо.

Висновки. Отже, основними жанрами ЗД є закон, конституція, указ, кодекс і підзаконний акт, що відрізняються функціями, характером використаних мовленнєвих актів і регулятивними механізмами.

Література:

1. Бахтин М.М. Проблема речевих жанров. Собрание сочинений. Москва : Русские словари, 1996. Т. 5: Работы 1940–1960 гг. С. 159–206.
2. Попова Л.Е. Юридический дискурс как объект интерпретаций (семантический и прагматический аспект) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2005. 20 с.
3. Прадід Ю.Ф. У царині лінгвістики і права. Сімферополь : Ельняно, 2006. 256 с.
4. Седов К.Ф. Дискурс и личность: Эволюция коммуникативной компетенции. Москва : Лабиринт, 2004. 320 с.
5. Дементьев В.В. Теория речевых жанров. Москва : Знак, 2010. 600 с.
6. Бацевич Ф.С. Лінгвістична генетика : проблеми і перспективи. Львів : ПАІС, 2005. 264 с.
7. Батюшкина М.В. Жанрообразующие параметры законодательных текстов. *Вестник Томского государственного университета*. 2017. № 416. С. 5–12.
8. Крапивкина О.А. К вопросу о жанрах законодательно-административного дискурса. *Современная наука. Актуальные проблемы теории и практики*. Серия: Гуманитарные науки. 2013. № 9-10.
9. Зайчук О.В., Онищенко Н.М. Теория держави і права. Академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 685 с.

Bakhchyvanzhy A. Speech genres in legislative legal discourse

Summary. The article is devoted to the analysis of speech genres in legislative legal discourse. Considering speech genres within concrete discourse manifestations is preferred in legal discourse, thus the genres of legislative discourse are explored separately in the article. The problem of studying speech genres is related to linguopragmatics as a crucial approach in the article. Modern theory of speech genres is based on the views of M. Bakhtin on the relation between “relatively stable types of utterances” and types of speech. The concept of “speech genre” is analyzed. It is determined as

a type of text representing one of discursive human activities, created and perceived by the participants of communication as a feature of a certain communicative situation.

It is stated in the article that the problem of researching speech genres is related to linguopragmatics as a crucial approach. The main speech genres of legislative legal discourse such as law, constitution, decree, code, secondary legislation, are indicated and characterized.

The characteristic feature of laws is that they are prepared and adopted by the Verkhovna Rada (or through referendum), following a certain legislative procedure. The Constitution of Ukraine (as the highest law of the state), constitutional laws, current legislative acts etc. are classified as laws. Secondary legislations specify and clarify laws, consequently they are based on relevant legislations. The features lawyers use to classify legislative acts (actors of lawmaking, validity period of laws, subject of legal regulation, structure and scope) do not meet linguistic parameters of LD speech genres, therefore

it was suggested to take linguistic criteria as a basis for distinguishing LD genres.

Legal discourse, which demonstrates functioning of both primary and secondary genres (judicial discourse and legislative discourse), is analysed in the paper. The purpose of the article is to identify functioning characteristics of speech genres in legislative legal discourse, that involves accomplishing such tasks as studying the concept of speech genres, investigating and classifying speech genres of legislative discourse. The object of the research is legislative legal discourse. The subject is the linguistic means of representing genre characteristics of legal discourse. The Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Civil Service", the Law of Ukraine "On Advertising", the Labor Code of Ukraine, the Criminal Code of Ukraine, the Customs Code of Ukraine and other legislative texts are the source of practical material.

Key words: speech genre, legal discourse, judicial discourse, legislative discourse.